

Legyél Te is természetbúvár!

Természetismereti vetélkedő
9-13. osztályos tanulóknak

1. forduló

**A vizes élőhelyek fogalma, jellemzői, természetvédelmi kérdések
Egy kiválasztott vizes élőhely bemutatása**

Csapatnév:

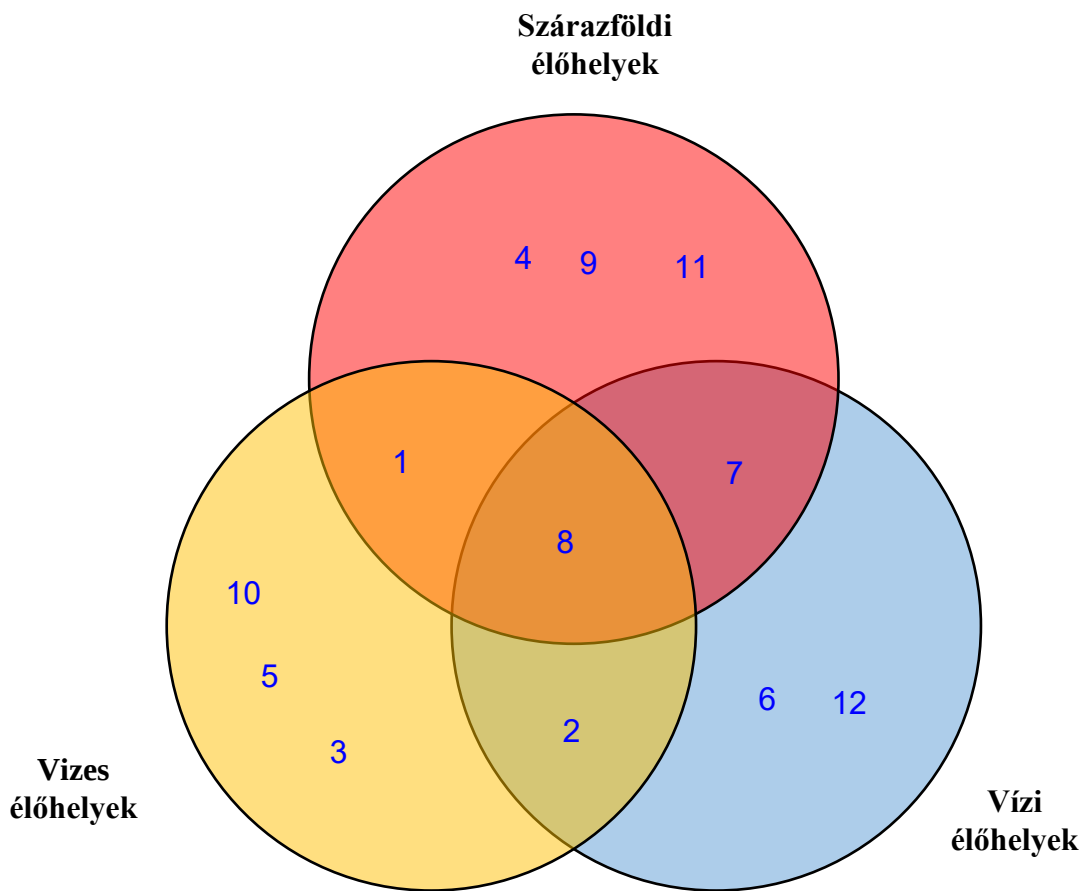
Beküldési határidő: 2021. március 19.

Figyelem!

A feladatlapokat kézzel kérjük kitölteni, és szkennelés után
digitálisan visszaküldeni az alábbi email címre: **BocsoA@bnpi.hu**

1. feladat: Mik azok a vizes élőhelyek? Hasonlóságok, különbségek 13 pont

A földfelszín élőhelyeinek három típusát különböztetik meg: a vízi, a szárazföldi és a kettő közötti átmenetet képviselő vizes élőhelyeket. Döntsék el az alábbi állításokról, hogy mely élőhely-típus(ok)ra jellemzőek, írjátok a sorszámot a halmaz megfelelő részébe!

- 1) A leginkább fajgazdag hazai életközösségek ebbe a két csoportba tartoznak.
- 2) Sérülékeny élőhelyek, élőviláguk a szennyezésre különösen érzékeny.
- 3) A 19-20. századi vízrendezések során többségük eltűnt.
- 4) Ezeken az élőhelyeken képződik a legtöbb biomassa.
- 5) Nemzetközi jelentőségű képviselőit védi a Ramsari Egyezmény.
- 6) Álló- és folyóvizeink nagy része ebbe a csoportba sorolható.
- 7) Ez a két élőhelytípus könnyen elkülöníthető egymástól.
- 8) Az inváziós fajok jelentős problémát okoznak az ilyen élőhelyeken.
- 9) A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság területén ez az élőhely-típus a leggyakoribb.
- 10) Vízháztartásuk ingadozó, időszakosan kiszáradhatnak.
- 11) Pl. rétek, kaszálók
- 12) Ide tartoznak a mesterségesen kialakított horgásztavak és víztározók.

A vizes élőhelyeket a szakirodalomban gyakran egy angol kifejezéssel illetik. Mi ez?

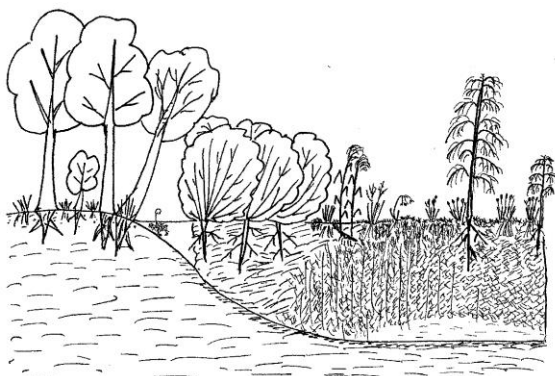
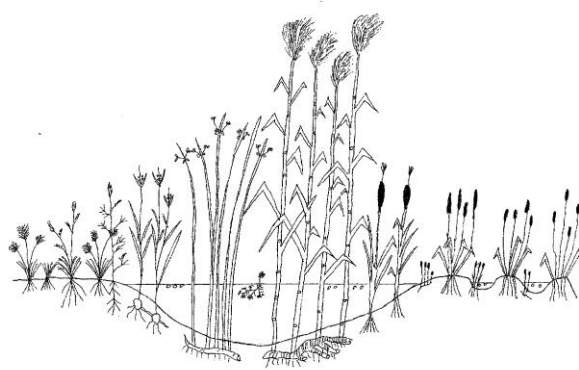
wetland

2. feladat: Mocsarak és lápok 8 pont

A vizes élőhelyeknek számtalan típusa létezik, egy azonban közös bennük: legalább az év egy bizonyos részében víz borítja őket, amely jelentősen meghatározza természeti képüket és élővilágukat. Legismertebb hazai képviselőik a mocsarak és a lápok. Mi jellemző ezekre az élőhelyekre? Egészítsétek ki a táblázatot (szürke mezők)!

Mocsár		Láp
Időszakos, nyár derekára sokszor kiszárad.	Vízborítás	Állandó.
Nincs állandó víztelítettség, ingadozó a vízháztartás.	A talaj jellemzői	A talaj állandóan vízzel telített.
Az elhalt növényi részek lebomlanak.	Mi történik az elhalt növényi maradványokkal?	Az elhalt növényi részek nem bomlanak le, szennyeződnek.
Nincs.	Tőzegképződés	Van.
Viszonylag gyakori.	Előfordulása Magyarországon	Nagyon ritka.
Jól regenerálódó, kevésbé veszélyeztetett élőhelyek.	Sérülékenységi	Igen sérülékeny, veszélyeztetett élőhelyek.
Többségük nem védett.	Védettség	Valamennyi védett.
B	Természeti kép	A

Párosítsátok a rajzokat az élőhelyekhez! Írjátok a betűjelet a „Természeti kép” megfelelő oszlopába!

A**B**

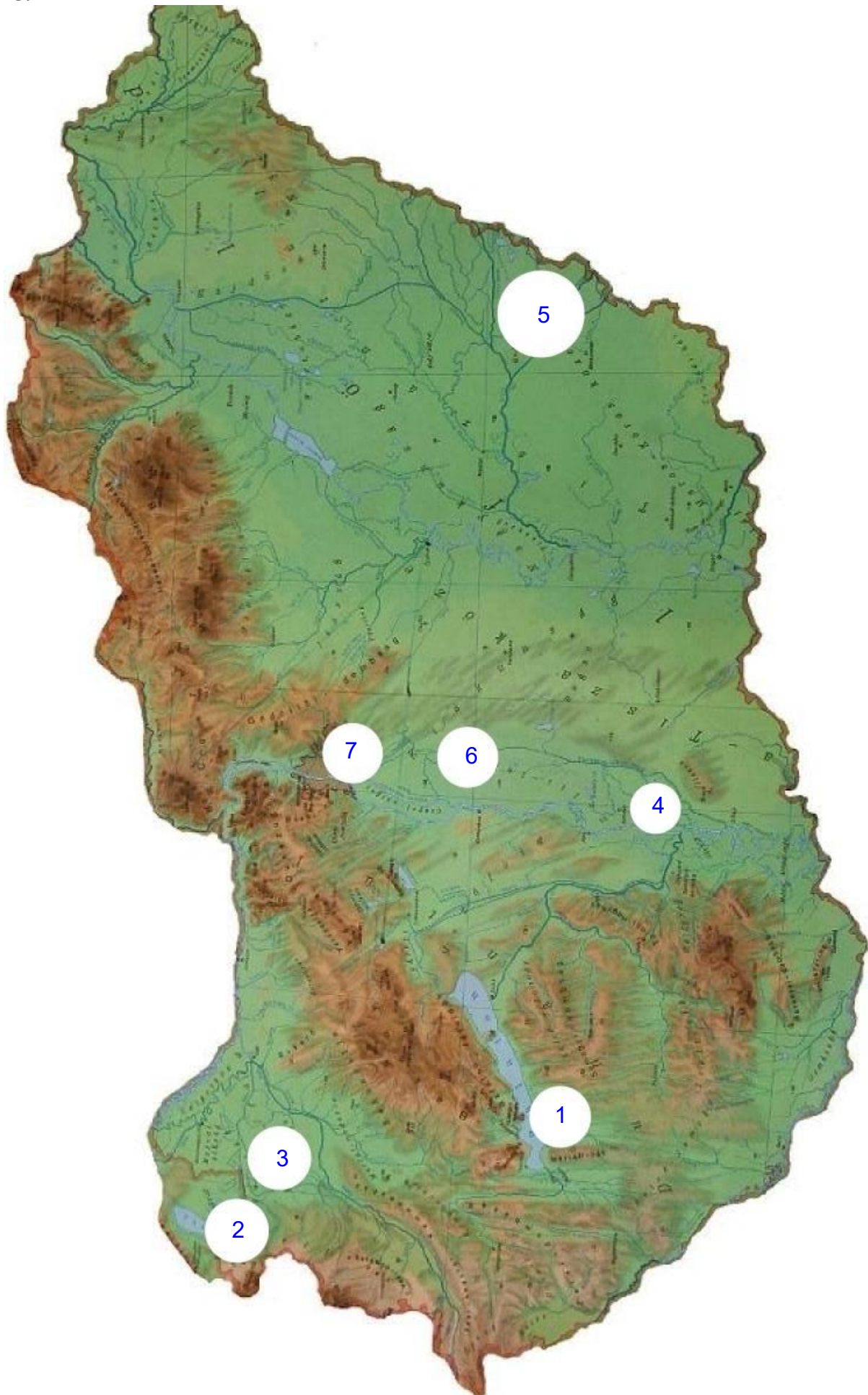
3. feladat: Vizes élőhelyek Magyarországon 14 pont

A magyar nyelvben számos kifejezést találunk a vizenyős területekre. Az általánosan elterjedt „mocsár” és „láp” szavak mellett szép számmal vannak tájegységre jellemző elnevezések is. Ezek legtöbbje mára feledésbe merült, azonban néhányat földrajzi névként ma is őriz az emlékezet. Ezeket mutatja be a feladat. Párosítsátok a névhez a megfelelő leírást, azaz írjátok a betűjelét az üres négyzetbe.

1	berek	A
2	fertő	G
3	hany	E
4	örjeg	D
5	sárrét	C
6	szék	B
7	turján	F

- A) A Balaton déli partján kialakult, a tótól elzáródott, lassan feltöltődő, mocsaras öblök népi neve. Legismertebb képviselője az a terület, ahol Fekete István *Tüskevár* című regénye játszódik.
- B) Az Alföldre jellemző, főleg a Felső-Kiskunságban előforduló szikes tavak és mocsarak gyűjtőneve. Közéjük tartozik a Fülöpszállás határában található, nemzetközi jelentőségű vizes élőhely.
- C) A Kőrösök vidékének ma is használt elnevezése, mely a lecsapolások előtt kiterjedt, mocsaras-ingoványos terület volt.
- D) A Duna egykori hullámterén kialakult lápvidék. Legszebb része a Kalocsa közelében található Vörös-mocsár.
- E) Ősi, finnugor eredetű szavunk, mely mocsaras, lápos területet jelent. Földrajzi névként még ma is felbukkan az ország nyugati felén, többek közt „Hanság” formájában.
- F) Az Ócsa környéki vizenyős területek elnevezése, melyek az Ős-Duna elmocsarasodott medermaradványait őrzik.
- G) Eredeti jelentése szerint: mocsaras, sáros, bűzlő pocsolya. Legnyugatibb tavunk viseli ezt a nevet.

Keressétek meg a fenti földrajzi neveket a térképen, és írjátok a számot a megfelelő helyre!

4. feladat: A vizes élőhelyek védelme 9 pont

Nézzétek meg az alábbi videót, majd válaszoljátok meg a kérdéseket!

<https://www.youtube.com/watch?v=d8zCKZ1pSBw>

- a) Mikor (melyik században) és milyen céllal történtek a hazai vizes élőhelyeket érintő legjelentősebb változások?

19. században, vízrendezési/ártérmentesítési céllal

- b) A vizes élőhelyek fontos szerepet töltenek be a vonuló madarak életében. Miért?

Pihenő- és táplálkozóhelyet biztosítanak a madaraknak.

- c) A videóban említettek néhány fogalmat, mely az ökológiai hálózatokhoz kapcsolódik. Az alábbi ábrán megismerhetitek a hálózat alkotóelemeit.

Melyik kategóriába sorolhatók az egymástól elszigetelődött vizes élőhelyek?

magterület

A videóban elhangzott egy példa a pufferterületre. Mi volt ez?

Patak széli szántás nélküli terület, érintetlen ártér.

Milyen szerepet játszik az ökológiai folyosó?

Összeköti az elszigetelt magterületeket.

- d) Írjatok 1-1 példát olyan napjainkban is zajló tevékenységre, amely pozitívan, illetve amely negatívan befolyásolja a vizes élőhelyeket!

pozitív hatása van: mesterségesen létrehozott új vizes élőhelyek

negatív hatása van: vízfolyások "tövig" szántása, lecsapolása

5. feladat: Vizes élőhelyek a nagyvilágban 6 pont

A képek és a hozzájuk tartozó leírás segítségével fejtsetek meg, hogy melyik országban járunk!

2

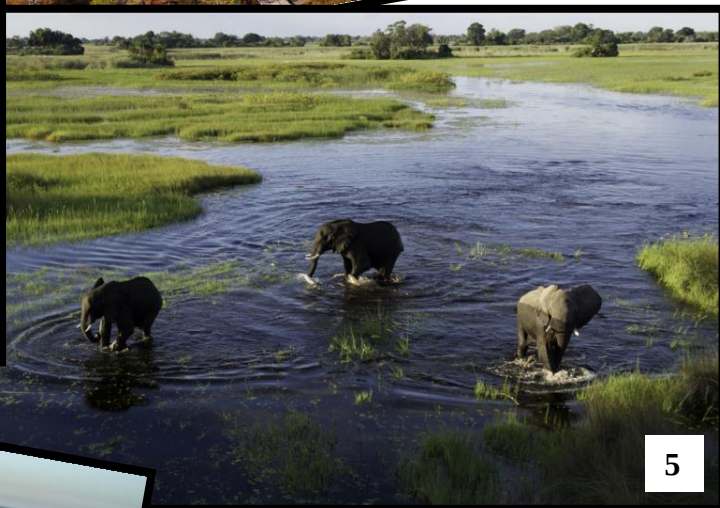
1

3

4

5

6

1) Ez a furcsa névre hallgató terület egy olyan nemzeti parkban található, mely a világörökség része. A helyi őslakók „billabong”-nak, azaz holtágnak nevezik ezt a vizes élőhelyet – annak ellenére, hogy a nyár folyamán gyakran teljesen kiszárad.

Ország: Ausztrália

2) Ez a vizes élőhely a Nagy Tavak vidékén található, az ország legrégebben létrehozott ún. tartományi parkja (provincial park). A védett terület az indián őslakosokról, az algonkinokról kapta nevét.

Ország: Kanada

3) Ez a lápvidék sok más társához hasonlóan az eljegesedést követő melegebb periódus során alakult ki. Az értékes vizes élőhelyet rejtő nemzeti park a főváros közelében, Rigától nyugatra található.

Ország: Lettország

4) Ez az élőhelytípus egykor a trópusi/szubtrópusi tengerpartok árapály-zónájában mindenütt jellemző volt. A mocsárerdőt egy jól körülhatárolható életmódot folytató fásszárú növénycsoport egyedei alkotják, melyek kiválóan alkalmazkodtak a magas sótartalomhoz és a sűrűn ingadozó vízborításhoz. A fotó abban az országban készült, mely a legtöbb ilyen területtel büszkélkedhet.

Ország: Indonézia

5) Ez a vizes élőhely tkp. egy kiterjedt deltatorkolat, amely azonban nem a tengerbe, hanem egy sivatagban kialakult lefolyástalan medencébe vezeti névadó folyójának vizét. A hatalmas mocsárvidéken az esős évszakot követő áradások biztosítják a vízutánpótlást.

Ország: Botswana

6) Földünk legkiterjedtebb trópusi vizes élőhelye több ország területét is érinti. Neve portugál eredetű, árteret vagy mocsaras vidéket jelent. Több nemzeti park és természeti rezervátum szolgálja e különleges élőhely védelmét.

Országok: Brazília, Bolívia, Paraguay

TEREPI FELADAT: Egy szabadon választott vizes élőhely bemutatása

A vetélkedő szerves részét képezik a különböző terepi feladatok. Elsőként arra kérünk benneteket, hogy válasszatok ki egy lakóhelyetekhez közeli vizes élőhelyet: kis tavacskát, mocsárfoltot, nagyobb erdei vízállást, amelynek életét a következő hónapokban is nyomon tudjátok követni (tehát remélhetőleg tavasz végéig nem szárad ki).

Mutassátok be nekünk a kiválasztott élőhelyet: hol található, mit tudtok róla, mekkora kiterjedésű, védett-e, milyen élőlények fordulnak elő, miért éppen ezt a területet választottátok, személyes élmények a területtel kapcsolatban stb. Térjete ki arra is, hogy szerintetek mennyire értékes, természetes az élőhely.

A természetesség értékelő adatlapot letölthetitek innen:

https://www.novenyzetiterkep.hu/sites/novenyzetiterkep.hu/files/termeszetteseg_mero_feladatlap_szines.pdf

VAGY innen:

<https://drive.google.com/file/d/1XqmRGDpkd9RvNJk0q9UdawmSPrNLUFSC/view?usp=sharing>

Az adatlapon válasszatok ki a megfelelő élőhelytípust, és vizsgáljátok meg, hogy az állítások teljesülnek-e a területre!

Figyelem! Az élővilágról most még nem kell részletesen beszámolnotok, hiszen ilyenkor nehéz állatokat megfigyelni a területen. Erre majd a későbbi fordulóknál kerül sor!

Tehát amit várunk Tőletek:

- a kitöltött **természetességi értékelési adatlap** szkennelt változata,
- **fotódokumentáció** a „terepbejárásról” (5 kép),
- kézzel írt **fogalmazás a területről**, legfeljebb két A4-es oldal terjedelemben, szkennelve

Élményekben gazdag vizsgálódást kívánunk!